

Academic Article

เขตอำนาจของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ)
กับสถานะของประเทศไทยภายใต้หลักความยินยอมของรัฐ:
การวิเคราะห์เชิงกฎหมายระหว่างประเทศ

THE JURISDICTION OF THE INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE (ICJ) AND THAILAND'S STATUS UNDER THE PRINCIPLE OF STATE CONSENT: A LEGAL ANALYSIS UNDER INTERNATIONAL LAW

นภัสรพี เตฆางกูร*
สาขานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Nabhasrabi Tejangkura*
Laws Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Rajabhat University

*E-mail: nabhasrabi@outlook.com

Received: 2025-06-24

Revised: 2025-08-13

Accepted: 2025-08-20

บทคัดย่อ

สถานะของประเทศไทยต่อเขตอำนาจของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice – ICJ) เป็นประเด็นสำคัญภายใต้หลัก “ความยินยอมของรัฐ” (consensual jurisdiction) ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานในระบบกฎหมายระหว่างประเทศที่เน้นความเสมอภาคและอธิปไตยของรัฐ การศึกษานี้วิเคราะห์ระเบียบวิธีวิจัยทางกฎหมาย โดยวิเคราะห์บทบัญญัติในธรรมนูญศาล ICJ คำพิพากษาสำคัญ และพฤติกรรมของประเทศไทยเกี่ยวกับการให้หรือปฏิเสธเขตอำนาจศาล โดยเฉพาะการถอนคำแถลงยอมรับตามมาตรา 36 วรรคสอง การตั้งข้อสงวนในสนธิสัญญา และการเลือกใช้กลไกทวิภาคีในการระงับข้อพิพาท

กรณีคดีปราสาทพระวิหาร (Preah Vihear Case) ถูกพิจารณาว่าเป็นข้อยกเว้นจากหลักการทั่วไป โดยอาศัยความยินยอมเฉพาะราย มิใช่การยอมรับเขตอำนาจทั่วไปของศาล ขณะเดียวกัน กลไกคณะกรรมการเขตแดนร่วม (Joint Boundary Commission – JBC) ภายใต้บันทึกความเข้าใจ พ.ศ. 2543 ระหว่างไทยกับกัมพูชา มีสถานะเป็น “กฎหมายเฉพาะ” (lex specialis) ซึ่งมีผลเหนือกลไกทั่วไปตามกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น การยื่นคดีต่อ ICJ โดยลำพัง

ผู้เขียนเห็นควรว่า ประเทศไทยควรจัดทำฐานข้อมูลข้อสงวนและพันธกรณีระหว่างประเทศอย่างเป็นระบบ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดยุทธศาสตร์กฎหมายระหว่างประเทศในระยะยาว ทั้งนี้ควรมีการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ด้านกฎหมายและการทูตควบคู่กันไป เพื่อให้สามารถบริหารข้อพิพาทระหว่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและเคารพต่อหลักอธิปไตย

คำสำคัญ: ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ, เขตอำนาจ, ความยินยอมของรัฐ, คดีปราสาทพระวิหาร, คณะกรรมการเขตแดนร่วม

ABSTRACT

Thailand's status regarding the jurisdiction of the International Court of Justice (ICJ) is a significant issue under the principle of "state consent," which serves as a fundamental concept in international law that emphasizes state sovereignty and equality. This study employs a legal research methodology, analyzing provisions in the ICJ Statute, key judgments, and Thailand's conduct in granting or withholding jurisdiction—particularly its withdrawal of the declaration under Article 36(2), reservations to international treaties, and its preference for bilateral mechanisms in dispute resolution.

The Preah Vihear Case is treated as an exception to the general rule, based on ad hoc consent rather than acceptance of the Court's general jurisdiction. At the same time, the Joint Boundary Commission (JBC), established under the 2000 Memorandum of Understanding between Thailand and Cambodia, is regarded as a form of "lex specialis," which takes precedence over general international legal mechanisms, such as unilateral submission to the ICJ.

The author recommends that Thailand establish a systematic database of treaty reservations and international obligations to guide the long-term development of its international legal strategy. Moreover, enhancing the capacity of legal and diplomatic personnel is essential for managing international disputes effectively while upholding the principle of state sovereignty.

Keywords: International Court of Justice, jurisdiction, state consent, Preah Vihear Case, Joint Boundary Commission

บทนำ

ข้อพิพาทเกี่ยวกับเส้นเขตแดนระหว่างรัฐถือเป็นประเด็นที่มีความอ่อนไหวสูงและเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับหลักอธิปไตยของรัฐ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของกฎหมายระหว่างประเทศสมัยใหม่ในการจัดการข้อพิพาทลักษณะนี้ รัฐต่าง ๆ จำเป็นต้องอาศัยกลไกระงับข้อพิพาทที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล ทั้งในรูปแบบการเจรจาทางการทูต การใช้อำนาจอตุลาการ และการนำคดีเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice – ICJ) ซึ่งเป็นองค์กรตุลาการหลักขององค์การสหประชาชาติ ตามมาตรา 92 ของกฎบัตรสหประชาชาติ (United Nations Charter, Art. 92) อย่างไรก็ตาม เขตอำนาจของศาล ICJ ไม่ได้เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ แต่ต้องอยู่บนพื้นฐานของหลัก “ความยินยอมของรัฐ” (consensual jurisdiction) อันสะท้อนความเคารพต่ออำนาจอธิปไตยและความเสมอภาคระหว่างรัฐ ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานในระบบกฎหมายระหว่างประเทศ (ICJ Statute, Art. 36). การแสดงความยินยอมดังกล่าวสามารถทำได้โดยการแถลงยอมรับล่วงหน้า (optional clause), การให้ความยินยอมเฉพาะกรณี (ad hoc consent), หรือผ่านบทบัญญัติในสนธิสัญญาที่ระบุให้ศาล ICJ เป็นกลไกระงับข้อพิพาท (compromissory clause)

ในบริบทของประเทศไทย มีท่าทีที่ชัดเจนในการรักษาอธิปไตยผ่านการควบคุมขอบเขตเขตอำนาจของศาล ICJ อย่างระมัดระวัง โดยเฉพาะการ ถอนคำแถลงยอมรับเขตอำนาจทั่วไป ตามมาตรา 36 วรรคสอง ของธรรมนูญ ICJ

เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2505 ภายหลังคำพิพากษาในคดีปราสาทพระวิหาร (Preah Vihear Case, ICJ Reports 1962, p. 6) ซึ่งประเทศไทยไม่เห็นด้วย ส่งผลให้ประเทศไทยไม่มีพันธกรณีทั่วไปในการยอมรับเขตอำนาจของ ICJ อีกต่อไป และได้แสดงแนวทางดังกล่าวอย่างต่อเนื่องผ่านการตั้งข้อสงวนในสนธิสัญญาระหว่างประเทศหลายฉบับ เพื่อจำกัดข้อผูกพันในการเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลเว้นแต่จะมีความยินยอมเฉพาะกรณี

หลักความยินยอมของรัฐ ได้รับการรับรองในแนวคำวินิจฉัยของศาล ICJ อย่างชัดเจน อาทิ คดี *Monetary Gold Removed from Rome in 1943* (Italy v. France, United Kingdom and United States) ซึ่งศาลปฏิเสธเขตอำนาจเนื่องจากประเทศแอลเบเนียไม่ได้ให้ความยินยอม และคดี *East Timor* (Portugal v. Australia) ที่ศาลยกคำร้องโดยเห็นว่าอินโดนีเซีย ซึ่งไม่ได้ยินยอมเข้าสู่กระบวนการ มีสิทธิประโยชน์ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากคดี (ICJ Reports 1954, p. 19; ICJ Reports 1995, p. 90)

การที่เขตอำนาจของ ICJ ต้องอาศัยความยินยอมของรัฐ ยังเปิดโอกาสให้รัฐเลือกใช้กลไกทางเลือกในการระงับข้อพิพาทได้อย่างเสรี เช่น การเจรจาทวิภาคี การไกล่เกลี่ย หรือการจัดตั้งอนุญาโตตุลาการ ซึ่งล้วนเป็นกลไกที่ได้รับการยอมรับภายใต้หลักการ peaceful settlement of disputes ตามกฎบัตรสหประชาชาติ (UN Charter, Art. 33). การไม่ให้ความยินยอมทั่วไปต่อ ICJ จึงไม่ถือเป็นการปฏิเสธระบบตุลาการระหว่างประเทศ หากแต่

สะท้อนถึงการใช้สิทธิอธิปไตยในการเลือกวิธีการที่เหมาะสมกับบริบทของรัฐแต่ละแห่ง

กรณีของประเทศไทยจึงเป็นตัวอย่างของรัฐที่ให้ความสำคัญต่อการปกป้องอธิปไตยผ่านการใช้กลไกระงับข้อพิพาทแบบทวิภาคี เช่น คณะกรรมการเขตแดนร่วม (Joint Boundary-Commission JBC) ซึ่งจัดตั้งขึ้นตาม **บันทึกความเข้าใจ พ.ศ. 2543** ระหว่างไทยกับกัมพูชา โดยมีสถานะเป็น “กฎหมายเฉพาะ” (*lex specialis*) ที่รัฐภาคียินยอมใช้แทนกลไกตุลาการทั่วไป กลไก JBC จึงไม่ใช่เพียงคณะทำงานทางเทคนิค หากแต่มีผลผูกพันทางกฎหมายตามหลัก *pacta sunt servanda* ภายใต้อนุสัญญากรุงเวียนนา ว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. 1969 มาตรา 26 (Vienna Convention on the Law of Treaties, Art. 26)

การวิเคราะห์สถานะของประเทศไทยต่อเขตอำนาจของ ICJ จึงเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักความยินยอมของรัฐ อำนาจอธิปไตย และพันธกรณีทางกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งมีนัยสำคัญต่อการกำหนดยุทธศาสตร์กฎหมายระหว่างประเทศและความมั่นคงทางภูมิรัฐศาสตร์ในระยะยาว

ในช่วงหลังปี 2013 ท่าทีของประเทศไทยต่อกลไกตุลาการระหว่างประเทศยังคงสอดคล้องกับหลักความยินยอมของรัฐอย่างต่อเนื่อง ตัวอย่างเช่น ในกรณี *South China Sea arbitration* ปี 2016 ซึ่งไทยมิใช่คู่กรณี รัฐบาลไทยมิได้ออกแถลงการณ์สนับสนุนหรือคัดค้านคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ แต่คงท่าทีเป็นกลางและเน้นการแก้ไขปัญหาผ่านการเจรจาทวิภาคีหรือพหุภาคี ในกรอบอาเซียน สอดคล้องกับแนวปฏิบัติของหลายรัฐ

ในภูมิภาคที่ให้ความสำคัญต่อการระงับข้อพิพาทผ่านวิธีการอื่นนอกเหนือจากกระบวนการพิจารณาของศาลระหว่างประเทศ

นอกจากนี้ กลไกคณะกรรมการเขตแดนร่วมไทย-กัมพูชา (Joint Boundary Commission: JBC) ยังคงเป็นองค์ประกอบสำคัญในยุทธศาสตร์การจัดการข้อพิพาทเขตแดน แม้ความคืบหน้าของการเจรจาจะมีข้อจำกัดจากเงื่อนไขภายใน แต่การคงสถานะของ JBC แสดงถึงการยึดมั่นในแนวทาง “กฎหมายเฉพาะ” (*lex specialis*) และการระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธีตามที่ทั้งสองฝ่ายยอมรับร่วมกัน แนวปฏิบัติดังกล่าวสะท้อนถึงความต่อเนื่องของนโยบายแบบ “เขตอำนาจโดยความยินยอม” (*consensual jurisdiction*) ที่ไทยยึดถือในเวทีระหว่างประเทศ

ดังนั้น ในบริบทดังกล่าว บทความจึงตั้งคำถามทางกฎหมายว่า การที่ประเทศไทยไม่ให้ความยินยอมทั่วไปต่อศาลยุติธรรมระหว่างประเทศเป็นแนวนโยบายที่สอดคล้องกับหลักกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยเขตอำนาจศาลเพียงใด และมีความเหมือนหรือแตกต่างจากแนวนโยบายของรัฐอื่นอย่างไร

กรอบในการวิเคราะห์

การศึกษานี้อยู่ภายใต้กรอบการวิเคราะห์ทางกฎหมายระหว่างประเทศ โดยมุ่งเน้นการตีความหลัก “ความยินยอมของรัฐ” (*consensual jurisdiction*) ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญที่กำหนดเขตอำนาจของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ) ตามมาตรา 36 แห่งธรรมนูญศาล ICJ และหลักกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ การวิเคราะห์

จะดำเนินการโดยอาศัยระเบียบวิธีเชิงเอกสาร (doctrinal legal method) ที่เน้นการพิจารณากฎหมายปฐมภูมิ เช่น ธรรมนูญ ICJ, กฎบัตรสหประชาชาติ และอนุสัญญากรุงเวียนนา ว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. 1969 ควบคู่กับคำพิพากษาของศาล ICJ ในคดีที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเอกสารทางการของประเทศไทย

กรอบการวิเคราะห์ประกอบด้วย 3 มิติหลัก ได้แก่

1. มิติทางกฎหมายระหว่างประเทศ

วิเคราะห์โครงสร้างของเขตอำนาจศาล ICJ ภายใต้หลักความยินยอมของรัฐในเชิงทฤษฎีและแนวปฏิบัติ พร้อมกับการศึกษาขอบเขตของเขตอำนาจที่ชอบด้วยกฎหมายตามคำพิพากษาในคดีสำคัญ เช่น Monetary Gold Case และ East Timor Case

2. มิติของสถานะประเทศไทยในทางปฏิบัติ

วิเคราะห์พฤติการณ์แห่งรัฐของไทย ได้แก่ การถอนคำแถลงตามมาตรา 36 วรรคสอง การตั้งข้อสงวนในสนธิสัญญาระหว่างประเทศ และการให้ความยินยอมเฉพาะราย พร้อมศึกษากรณี ปราสาทพระวิหาร (Preah Vihear) เพื่อแยกข้อยกเว้นออกจากหลักทั่วไป

3. มิติของกลไกทวิภาคีและหลักกฎหมายเฉพาะ

วิเคราะห์บทบาทของคณะกรรมการเขตแดนร่วม (JBC) ภายใต้บันทึกความเข้าใจ ปี พ.ศ. 2543 ว่าเป็นกลไกที่มีสถานะเป็น “กฎหมายเฉพาะ” (lex specialis) ซึ่งอาจมีผลเหนือกว่ากลไกทั่วไปในทางกฎหมาย และศึกษาว่าการไม่ใช้กลไกนี้อาจขัดต่อหลัก pacta sunt servanda หรือไม่

เนื้อหา

การวิเคราะห์สถานะของประเทศไทยต่อเขตอำนาจของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ

การพิจารณาข้อพิพาทระหว่างรัฐโดยศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice – ICJ) ถือเป็นกลไกสำคัญภายใต้ระบบกฎหมายระหว่างประเทศที่มุ่งเน้นการระงับข้อพิพาทอย่างสันติ โดยเฉพาะในกรณีที่มีการเจรจาทางการทูตไม่สามารถบรรลุข้อตกลงได้ อย่างไรก็ตาม ศาล ICJ จะมีเขตอำนาจพิจารณาคดีได้ก็ต่อเมื่อมี “ความยินยอมของรัฐ” (consensual jurisdiction) ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานที่ยึดโยงกับอธิปไตยของรัฐภาคี ทั้งนี้ เขตอำนาจของศาลไม่อาจถือว่าเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ แม้ว่ารัฐนั้นจะเป็นภาคีธรรมนูญ ICJ แล้วก็ตาม (Statute of the ICJ, Art. 36).

นับตั้งแต่มีการจัดตั้งศาล ICJ ภายใต้กฎบัตรสหประชาชาติ เขตอำนาจของศาลขึ้นอยู่กับเจตจำนงของรัฐ ซึ่งอาจแสดงออกได้หลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การตกลงเฉพาะกรณี (compromis), การยอมรับล่วงหน้าโดยคำแถลงตามมาตรา 36 วรรคสอง (optional clause declaration) หรือผ่านข้อบทในสนธิสัญญาที่กำหนดให้ใช้ ICJ เป็นกลไกระงับข้อพิพาท (compromissory clause) หลักการนี้เป็นกลไกเชิงโครงสร้างในการดำรงสมดุลระหว่างองค์กรระหว่างประเทศกับอำนาจอธิปไตยของรัฐ (Charter of the United Nations, Art. 92).

ในบริบทของประเทศไทย แนวปฏิบัติของรัฐสะท้อนจุดยืนที่ไม่ยอมรับเขตอำนาจทั่วไปของศาล ICJ โดยถือว่าการเข้าสู่เขตอำนาจศาลต้องเป็นการแสดงเจตนายินยอมเป็นรายกรณี

เท่านั้น ตัวอย่างที่ชัดเจนคือ การถอนคำแถลงตามมาตรา 36 วรรคสอง ของธรรมนูญ ICJ เมื่อปี พ.ศ. 2505 ภายหลังคำพิพากษาในคดีปราสาทพระวิหาร ซึ่งตัดสินให้กัมพูชาเป็นผู้มีอธิปไตยเหนือพื้นที่พิพาท (ICJ, 1962, p. 6) แม้ว่าคำพิพากษาจะมีผลผูกพันตามกฎหมายระหว่างประเทศ แต่รัฐบาลไทยในขณะนั้นเห็นว่าการดำรงคำแถลงไว้ต่อไปอาจนำไปสู่ความเสี่ยงเชิงยุทธศาสตร์ในอนาคต

นับแต่นั้นมา ประเทศไทยมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกัน เช่น การตั้งข้อสงวน (reservations) ในสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่มีบทบัญญัติให้ใช้ ICJ เป็นกลไกระงับข้อพิพาท ซึ่งเป็นการยืนยันแนวทางการปฏิเสธเขตอำนาจศาลแบบทั่วไป การเลือกใช้กลไกทางเลือก เช่น การเจรจาทวิภาคี หรือการจัดตั้งกลไกเฉพาะอย่าง คณะกรรมาธิการเขตแดนร่วม (Joint Boundary Commission – JBC) จึงเป็นแนวทางที่ไทยให้ความสำคัญ โดยเฉพาะในกรณีที่เกี่ยวข้องกับประเด็นเขตแดนและความมั่นคงของชาติ

ยิ่งไปกว่านั้น กลไก JBC ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามบันทึกความเข้าใจระหว่างไทย-กัมพูชา พ.ศ. 2543 ถือเป็น “กฎหมายเฉพาะ” (lex specialis) ที่มีผลเหนือกลไกทั่วไปอย่างศาล ICJ และอาจตีความได้ว่าเป็น special agreement ตามกฎหมายระหว่างประเทศ หากรัฐภาคีใดเลือกใช้กลไกตุลาการระหว่างประเทศโดยไม่ดำเนินการตามกลไกที่ตกลงกันไว้ก่อน อาจขัดต่อหลัก pacta sunt servanda ตามมาตรา 26 ของอนุสัญญากรุงเวียนนา (Vienna Convention on the Law of Treaties, 1969, Art. 26)

กรณีการยื่นคำร้องขอตีความคำพิพากษาในคดีปราสาทพระวิหารเมื่อปี พ.ศ. 2554 โดยกัมพูชา เป็นอีกตัวอย่างที่สะท้อนความซับซ้อนของสถานะไทยต่อเขตอำนาจ ICJ แม้ไทยจะมีได้คัดค้านเขตอำนาจของศาล เนื่องจากกระบวนการดังกล่าวเป็นเพียงการตีความคำพิพากษาเดิมภายใต้มาตรา 60 ของธรรมนูญศาล (ICJ, 2013, p. 281) แต่ในเชิงนโยบาย ประเทศไทยก็ยังไม่แสดงเจตนารมณ์ว่าจะยอมรับเขตอำนาจใหม่ใดเพิ่มเติม และยังคงใช้กลไกทางเลือกเป็นแนวทางหลักในการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

การวิเคราะห์สถานะของประเทศไทยต่อเขตอำนาจของ ICJ ต้องตั้งอยู่บนการพิจารณาทั้งในเชิงกฎหมายและยุทธศาสตร์ระหว่างประเทศ กล่าวคือ แม้ประเทศไทยจะเคารพหลักกฎหมายระหว่างประเทศและคำพิพากษาที่ตนให้ความยินยอมแล้ว แต่ก็ยังคงรักษาจุดยืนที่ให้ความสำคัญกับอำนาจอธิปไตยและการเลือกใช้กลไกระงับข้อพิพาทที่ยืดหยุ่น สอดคล้องกับบริบทในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งมีความละเอียดอ่อนทั้งทางประวัติศาสตร์และการเมืองระหว่างประเทศ

1. หลักความยินยอมของรัฐและข้อจำกัดของเขตอำนาจศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ)

หลักความยินยอมของรัฐ (State Consent) ถือเป็นรากฐานสำคัญของระบบกฎหมายระหว่างประเทศสมัยใหม่ โดยตั้งอยู่บนหลักอธิปไตยแห่งรัฐ (State Sovereignty) ซึ่งยอมรับว่ารัฐมีอำนาจเด็ดขาดภายในดินแดนของตน และไม่มีองค์กรภายนอกใดสามารถใช้อำนาจบังคับหรือชี้ขาดต่อรัฐได้โดยปราศจาก

ความยินยอมอย่างชัดแจ้ง หลักการนี้จึงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดเขตอำนาจของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice – ICJ) ซึ่งเป็นองค์กรตุลาการหลักขององค์การสหประชาชาติ (United Nations – UN)

แม้ว่ารัฐสมาชิกขององค์การสหประชาชาติจะเป็นภาคีโดยอัตโนมัติของธรรมนูญศาล ICJ ตามมาตรา 93 แห่งกฎบัตรสหประชาชาติ แต่การที่ศาลจะมีเขตอำนาจพิจารณาข้อพิพาทระหว่างรัฐได้นั้น ต้องอาศัยการแสดงเจตนายินยอมอย่างชัดแจ้งของรัฐคู่กรณี ซึ่งสามารถปรากฏในสามลักษณะหลักได้แก่ (1) การตกลงเฉพาะกรณี (compromis)

ที่รัฐทั้งสองฝ่ายตกลงนำข้อพิพาทเข้าสู่ ICJ เป็นกรณี ๆ ไป; (2) การแถลงยินยอมล่วงหน้า (optional clause declaration) ตามมาตรา 36 วรรคสอง ของธรรมนูญศาล ICJ ซึ่งเปิดโอกาสให้รัฐประกาศยอมรับเขตอำนาจของศาลในข้อพิพาททั่วไปได้ แต่สามารถตั้งข้อสงวน (reservations) เพื่อจำกัดขอบเขตของการยินยอม; และ (3) ข้อบทในสนธิสัญญา (compromissory clause) ที่กำหนดให้การตีความหรือการปฏิบัติตามสนธิสัญญาต้องตกอยู่ภายใต้การวินิจฉัยของ ICJ หากเกิดข้อพิพาท

ตารางที่ 1 ประเภทของการให้ความยินยอมของรัฐต่อเขตอำนาจของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ)

ประเภทความยินยอม	คำอธิบาย	กรณีตัวอย่าง	สถานะของประเทศไทย
ความยินยอมล่วงหน้า (Optional Clause Declaration)	การแถลงโดยสมัครใจของรัฐภาคีภายใต้มาตรา 36 วรรคสอง แห่งธรรมนูญศาล ICJ เพื่อยอมรับเขตอำนาจของศาลอย่างทั่วไปและล่วงหน้า	คดี <i>Norwegian Loans Case</i> (France v. Norway)	ประเทศไทยเคยแถลงยอมรับแต่ได้ถอนคำแถลงเมื่อ พ.ศ. 2505 ภายหลังคำพิพากษาคดีปราสาทพระวิหาร
ความยินยอมเฉพาะกรณี (Compromis)	การตกลงร่วมกันระหว่างรัฐคู่กรณีเพื่อยื่นข้อพิพาทต่อ ICJ เป็นกรณีเฉพาะ	คดี <i>Pulp Mills on the River Uruguay</i> (Argentina v. Uruguay)	ไทยอาจใช้วิธีนี้หากมีการเจรจาและตกลงร่วมกันกับรัฐคู่กรณี

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเภทความยินยอม	คำอธิบาย	กรณีตัวอย่าง	สถานะของประเทศไทย
ข้อบทในสนธิสัญญา (Compromissory Clause)	ข้อกำหนดในสนธิสัญญาที่ระบุว่า หากเกิดข้อพิพาท ให้ยื่นต่อ ICJ โดยถือเป็นการให้ความยินยอมล่วงหน้าแบบมีเงื่อนไข	ICERD Case (Georgia v. Russian Federation), อ้างอิง ICERD, มาตรา 22	ไทยมักตั้งข้อสงวนต่อสนธิสัญญาที่มีบทบัญญัตินี้ โดยไม่ถือว่าเป็นการยินยอมอัตโนมัติต่อเขตอำนาจของ ICJ
การยินยอมโดยปริยาย (Tacit Consent)	การที่รัฐยอมรับเขตอำนาจของศาลโดยพฤตินัย เช่น การเข้าร่วมในกระบวนการโดยไม่คัดค้านเขตอำนาจของศาล	คดี Oil Platforms (Iran v. United States)	ไทยโดยทั่วไปคงเข้าร่วมกระบวนการใด ๆ โดยคงทำที่ไม่แสดงจุดยืนอย่างชัดเจน จึงไม่อาจถือได้ว่ามีการยินยอมโดยปริยาย

เอกสารอ้างอิง: Adapted from Statute of the International Court of Justice, Article 36; Vienna Convention on the Law of Treaties, 1969, Article 26.

ในแง่หลักการ ความยินยอมของรัฐจึงมีลักษณะเป็นกลไก “สมัครใจ” (voluntary) ที่รัฐเป็นผู้กำหนดขอบเขตของเขตอำนาจศาลได้อย่างเต็มที่ และสามารถเพิกถอนหรือเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์การเมืองหรือยุทธศาสตร์ระหว่างประเทศ ตราบใดที่ยังไม่มีข้อพิพาทใดถูกเสนอเข้าสู่การพิจารณาของศาล

แนวคำวินิจฉัยของ ICJ ได้ตอกย้ำหลักการดังกล่าวมาโดยตลอด ตัวอย่างเช่น ในคดี Monetary Gold Removed from Rome in 1943 (Italy v. France, United Kingdom and United States) ศาลปฏิเสธที่จะพิจารณาคดีเนื่องจากประเทศแอลเบเนีย ซึ่งเป็นรัฐที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องโดยตรง มิได้ให้ความยินยอมเข้าสู่

กระบวนการพิจารณา (ICJ Reports 1954, p. 19) อีกทั้งในคดี East Timor (Portugal v. Australia) ศาลระบุว่า การพิจารณาคดีจะกระทบต่อสิทธิของสาธารณรัฐอินโดนีเซียซึ่งมิใช่คู่กรณีโดยตรง และไม่ได้ให้ความยินยอม ดังนั้น ศาลจึงไม่อาจดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปได้ (ICJ Reports 1995, p. 90) คดีเหล่านี้จึงแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ศาลไม่สามารถใช้อำนาจเหนือรัฐที่ไม่ได้ยินยอมเข้าสู่ขอบเขตเขตอำนาจของศาล

ในเชิงทฤษฎี หลักความยินยอมของรัฐมีบทบาทในการรักษาสันติภาพระหว่างประเทศและการระหว่างประเทศกับหลักอธิปไตยของรัฐ หลักการนี้สะท้อนถึงมนทัศน์แบบ dualism ที่มองว่าระบบกฎหมายภายในและกฎหมายระหว่างประเทศ

มีขอบเขตแยกจากกันโดยชัดแจ้ง รัฐมีสิทธิตัดสินใจโดยอิสระว่าจะผูกพันตนภายใต้เขตอำนาจขององค์กรระหว่างประเทศหรือไม่ หลักการนี้จึงทำหน้าที่เสมือน “กลไกคุ้มกัน” ต่อการใช้อำนาจตุลาการที่เกินขอบเขตและอาจกระทบต่อเสถียรภาพทางการเมืองหรือความมั่นคงของรัฐ

ในด้านปฏิบัติ หลายรัฐเลือกที่จะไม่แถลงยินยอมล่วงหน้า หรือถอนคำแถลงเมื่อมีข้อพิพาทสำคัญ เช่น สหรัฐอเมริกาได้ถอนคำแถลง optional clause ภายหลังคำพิพากษาคดี Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America) ปี ค.ศ. 1986 (ICJ Reports 1986, p. 14) ซึ่งศาลตัดสินว่าสหรัฐฯ ละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศจากการแทรกแซงกิจการของนิการากัวโดยใช้กำลังทหาร ในทำนองเดียวกันอินเดียได้ถอนคำแถลงยินยอมในปี ค.ศ. 1974 โดยให้เหตุผลเกี่ยวกับผลประโยชน์ด้านความมั่นคงแห่งรัฐ โดยเฉพาะในประเด็นดินแดนแคชเมียร์

หลักความยินยอมของรัฐจึงไม่เพียงเป็นหลักเทคนิคทางกฎหมาย แต่ยังเป็นเครื่องมือทางยุทธศาสตร์ในการควบคุมขอบเขตของการระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศ ตลอดจนเป็นหลักประกันว่าศาล ICJ จะไม่กลายเป็นกลไกแทรกแซงการใช้อำนาจอธิปไตยของรัฐภาคีโดยมิได้สมัครใจ ทั้งนี้ ความสมัครใจของรัฐในการยินยอมเข้าสู่เขตอำนาจของ ICJ ต้องได้รับการเคารพตามหลัก pacta sunt servanda ตามมาตรา 26 แห่งอนุสัญญากรุงเวียนนา ว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. 1969 ซึ่งระบุว่าสนธิสัญญาที่มีผลใช้บังคับต้องได้รับการปฏิบัติโดยสุจริต

หลักความยินยอมของรัฐยังคงเป็นองค์ประกอบพื้นฐานในการกำหนดขอบเขตอำนาจของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ) ทั้งในเชิงกฎหมายและการเมืองระหว่างประเทศ โดยเฉพาะในบริบทที่รัฐต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับการอ้างอธิปไตย ความมั่นคง และยุทธศาสตร์ภายในของตน หลักการนี้จึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างดุลยภาพระหว่างการรักษาอำนาจอธิปไตยของรัฐกับการยอมรับกลไกระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศที่มีความชอบธรรม เชื่อถือได้ และได้รับการยอมรับร่วมกันในระดับสากล

2. รูปแบบของการให้ความยินยอมและบทบาทของประเทศไทย

การที่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice – ICJ) จะมีเขตอำนาจในการพิจารณาข้อพิพาทระหว่างรัฐได้นั้น จำเป็นต้องมีการแสดงเจตนายินยอมอย่างชัดแจ้งจากรัฐคู่กรณี โดยความยินยอมนี้สามารถปรากฏในสามรูปแบบหลักซึ่งได้รับการยอมรับในกฎหมายระหว่างประเทศ ได้แก่

(1) การยินยอมเฉพาะกรณี (ad hoc consent) ซึ่งเกิดจากการที่รัฐทั้งสองฝ่ายตกลงเฉพาะรายในการเสนอข้อพิพาทต่อศาล เช่น การจัดทำข้อตกลง (compromis) ที่บัญญัติให้ ICJ เป็นผู้วินิจฉัย

(2) การแถลงยินยอมล่วงหน้า (optional clause declaration) ตามมาตรา 36 วรรคสอง แห่งธรรมนูญศาล ICJ ซึ่งเปิดโอกาสให้รัฐภาคีประกาศยอมรับเขตอำนาจทั่วไปของศาลล่วงหน้า โดยสามารถตั้งข้อสงวนหรือเงื่อนไขเฉพาะได้

(3) การยินยอมโดยผ่านข้อบทในสนธิสัญญา (compromissory clause) ซึ่งบัญญัติว่า หากเกิดข้อพิพาทในการตีความหรือการใช้สนธิสัญญานั้น ให้ส่งเรื่องเข้าสู่ ICJ เพื่อวินิจฉัย

กรณีของราชอาณาจักรไทย (Kingdom of Thailand) สะท้อนถึงแนวปฏิบัติที่ระมัดระวังและมีจุดยืนชัดเจนในการไม่ให้ความยินยอมทั่วไปต่อเขตอำนาจของศาล ICJ โดยเฉพาะภายหลังการถอนคำแถลงยินยอมล่วงหน้าตามมาตรา 36 วรรคสอง เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2505 ภายหลังคำพิพากษาในคดีปราสาทพระวิหาร (Preah Vihear Case, ICJ Reports 1962, p. 6) ซึ่งประเทศไทยไม่เห็นด้วยต่อผลการตัดสิน การถอนคำแถลงดังกล่าวถือเป็นการยุติพันธกรณีทั่วไปในการยอมรับเขตอำนาจของ ICJ อย่างชัดเจน

นับตั้งแต่นั้น ประเทศไทยได้ดำเนินนโยบายอย่างสม่ำเสมอในการตั้งข้อสงวนในสนธิสัญญาระหว่างประเทศ ที่มีข้อบทให้นำข้อพิพาทเข้าสู่ ICJ ตัวอย่างเช่น การตั้งข้อสงวนไม่รับเขตอำนาจ ICJ ในอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติทุกรูปแบบ (International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination – ICERD) โดยเฉพาะในส่วนของบทบัญญัติมาตรา 22 ที่ระบุให้ ICJ เป็นกลไกชี้ขาดข้อพิพาท

แนวทางดังกล่าวของประเทศไทย ไม่ได้เป็นข้อยกเว้น หากแต่สะท้อนถึงลักษณะของรัฐที่เลือกใช้กลยุทธ์ทางกฎหมายระหว่างประเทศอย่างระมัดระวัง ซึ่งสามารถเห็นได้ในแนวปฏิบัติของประเทศอื่น เช่น

สหรัฐอเมริกา (United States of America) ได้ถอนคำแถลง optional clause ในปี ค.ศ. 1986 ภายหลังคำพิพากษาในคดี Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States, ICJ Reports 1986, p. 14) โดยไม่ยอมรับอำนาจของศาลอีกต่อไป

สาธารณรัฐอินเดีย (Republic of India) ถอนคำแถลงในปี ค.ศ. 1974 เพื่อป้องกันการแทรกแซงจากองค์กรตุลาการระหว่างประเทศ ในกรณีที่อ่อนไหวด้านความมั่นคง เช่น กรณีแคชเมียร์

สาธารณรัฐประชาชนจีน (People's Republic of China) ซึ่งแม้เป็นสมาชิกถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ แต่ไม่เคยยอมรับเขตอำนาจทั่วไปของ ICJ และไม่เคยเข้าร่วมกระบวนการพิจารณาใด ๆ ต่อหน้าศาลนี้

การดำเนินการของประเทศไทย จึงไม่อาจถือเป็นการต่อต้านระบบตุลาการระหว่างประเทศ หากแต่เป็นการใช้สิทธิภายใต้หลักอธิปไตยแห่งรัฐ ซึ่งได้รับการรับรองในกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศและหลัก pacta sunt servanda ตามมาตรา 26 แห่งอนุสัญญากรุงเวียนนา ว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. 1969 ซึ่งเน้นความเคารพต่อพันธกรณีตามที่ได้ให้ความยินยอมไว้เท่านั้น

ในเชิงเปรียบเทียบ การที่ประเทศไทยเลือกไม่ให้ความยินยอมทั่วไปต่อ ICJ ไม่ถือเป็นข้อบกพร่องทางจริยธรรมหรือกฎหมาย หากแต่เป็นแนวทางที่มีความชอบธรรมตามกฎหมายระหว่างประเทศ และสอดคล้องกับแบบอย่างของรัฐมหาอำนาจหลายประเทศ การเลือกกลไก

ระงับข้อพิพาทอย่างเหมาะสม เช่น การเจรจา การใช้กลไกทวิภาคี หรืออนุญาโตตุลาการ ยังสะท้อน ยุทธศาสตร์ที่คำนึงถึงบริบททางภูมิรัฐศาสตร์ และความสัมพันธ์ระหว่างรัฐในระยะยาว

3. คดีปราสาทพระวิหาร: ข้อยกเว้นเฉพาะกรณี

คดีปราสาทพระวิหาร (Temple of Preah Vihear Case) ซึ่งตัดสินโดยศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice – ICJ) เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2505 เป็นกรณีตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่าราชอาณาจักรไทยได้แสดงความยินยอมเฉพาะราย (ad hoc consent) ต่อเขตอำนาจของ ICJ โดยชัดแจ้ง อันเป็นเงื่อนไขจำเป็นให้ศาลสามารถมีอำนาจวินิจฉัยข้อพิพาทเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์เหนือปราสาทพระวิหารระหว่างราชอาณาจักรไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชาได้อย่างชอบด้วยกฎหมาย ตามบทบัญญัติในมาตรา 36 แห่งธรรมนูญศาล ICJ

คำพิพากษาของศาลเมื่อปี พ.ศ. 2505 ได้วินิจฉัยว่า พื้นที่ปราสาทพระวิหารตั้งอยู่ภายใต้อธิปไตยของกัมพูชา และให้ไทยถอนกำลังทหารและเจ้าหน้าที่ออกจากพื้นที่ดังกล่าว (Temple of Preah Vihear (Cambodia v. Thailand), Judgment, I.C.J. Reports 1962, p. 6) ศาลได้ให้ความสำคัญกับแผนที่แนบท้ายสนธิสัญญา ค.ศ. 1904 และพฤติการณ์แห่งรัฐที่แสดงว่าไทยมิได้คัดค้านแผนที่ Annex I Map ซึ่งเป็นหลักฐานที่นำมาใช้ยืนยันเขตแดนอย่างเป็นทางการ แม้จะไม่มีกรับรองเป็นเอกสารทวิภาคีโดยชัดแจ้งก็ตาม

ต่อมาในปี พ.ศ. 2554 กัมพูชาได้ยื่นคำร้องขอต่อศาล ICJ ให้ตีความคำพิพากษาเดิม

ตามมาตรา 60 ของธรรมนูญศาล โดยอ้างว่ามีความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับขอบเขตของพื้นที่ซึ่งไทยมีพันธกรณีต้องถอนกำลังทหารออกไป ศาลรับคำร้องไว้พิจารณาในฐานะการตีความ ไม่ใช่การฟ้องคดีใหม่ ทั้งนี้ การตีความคำพิพากษาเป็นกระบวนการที่ศาลสามารถใช้อำนาจได้โดยไม่ต้องอาศัยการยินยอมใหม่จากรัฐภาคี หากปรากฏว่าคำพิพากษาดั้งเดิมมีข้อความที่อาจตีความได้มากกว่าหนึ่งแนว (Request for Interpretation of the Judgment of 15 June 1962 in the Case concerning the Temple of Preah Vihear (Cambodia v. Thailand), Judgment, I.C.J. Reports 2013, p. 281)

ในคำพิพากษาคำพิพากษาเมื่อปี พ.ศ. 2556 ศาล ICJ ยืนยันว่าส่วนพื้นที่โดยรอบปราสาทซึ่งอยู่บนแนวสันปันน้ำเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ที่ไทยต้องถอนกำลังออกไป การตีความดังกล่าวยังคงอยู่ภายในขอบเขตของคำพิพากษาเดิมปี 2505 และได้ขยายเขตอำนาจของศาลให้ครอบคลุมข้อพิพาทอื่นเพิ่มเติม นอกจากนี้ ศาลยังได้ย้ำว่าผลของคำพิพากษามีลักษณะผูกพันถาวร และการตีความมีเป้าหมายเพื่อชี้แจงความหมายทางกฎหมายของข้อคำวินิจฉัยที่เคยมีผลแล้วเท่านั้น ไม่ใช้การสร้างพันธกรณีใหม่แต่อย่างใด

กรณีนี้ถือเป็นข้อยกเว้นที่เกิดจากการแสดงความยินยอมเฉพาะรายในอดีต ซึ่งมีผลเพียงครั้งเดียวและไม่สามารถขยายผลเป็นความยินยอมทั่วไปได้โดยอัตโนมัติ กรณีนี้จึงตอกย้ำถึงข้อจำกัดในโครงสร้างเขตอำนาจของศาล ICJ ที่ยึดหลักความยินยอมของรัฐอย่างเคร่งครัด ศาล ICJ เคยวินิจฉัยในคดี Monetary Gold (1954) และ

East Timor (1995) ว่าไม่สามารถใช้อำนาจชี้ขาดในคดีที่มีผลกระทบต่อสิทธิของรัฐที่ไม่ได้ยินยอมเป็นคู่ความได้ (ICJ Reports 1954, p. 19; ICJ Reports 1995, p. 90)

นอกจากนี้ กรณีนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างการตีความคำพิพากษา กับการฟ้องคดีใหม่ในสาระสำคัญ และแสดงให้เห็นว่าศาลมิได้ใช้อำนาจเหนือเจตจำนงของรัฐ หากแต่เป็นการอาศัยกลไกที่คู่ภาคีได้ตกลงไว้ล่วงหน้า ซึ่งสอดคล้องกับหลัก *pacta sunt servanda* และแนวทางปฏิบัติโดยสุจริตภายใต้อนุสัญญากรุงเวียนนา ว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. 1969 มาตรา 26

ด้วยเหตุนี้ คดีปราสาทพระวิหาร จึงมิใช่กรณีที่ประเทศไทยแสดงออกถึงการยอมรับเขตอำนาจทั่วไปของ ICJ หากแต่เป็นการยินยอมเฉพาะรายในกรณีที่มีพฤติการณ์ทางการเมืองและกฎหมายเฉพาะเจาะจง ทั้งนี้ ท่าทีของไทยภายหลังจากคดีนี้ รวมถึงการถอนคำแถลงตามมาตรา 36 วรรคสอง เมื่อปี พ.ศ. 2505 แสดงให้เห็นถึงความชัดเจนของแนวนโยบายรัฐในการสงวนสิทธิ์ไม่ให้เขตอำนาจของ ICJ ขยายโดยอัตโนมัติในอนาคต

4. MOU ปี 2543 และกลไก JBC: กฎหมายเฉพาะเหนือกฎหมายทั่วไป

การจัดตั้งคณะกรรมการการเขตแดนร่วม (Joint Boundary Commission – JBC) ระหว่างราชอาณาจักรไทยและราชอาณาจักรกัมพูชา ภายใต้บันทึกความเข้าใจว่าด้วยการจัดทำแผนที่ร่วม (Memorandum of Understanding – MOU) ที่ลงนามเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2543 ถือเป็นกลไกทวิภาคีที่มีลักษณะเฉพาะและต่อเนื่อง

ซึ่งสามารถพิจารณาได้ว่าเป็น “กฎหมายเฉพาะ” (*lex specialis*) ที่มีผลเหนือกว่ากลไกทั่วไปตามกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น การนำข้อพิพาทเข้าสู่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice – ICJ) โดยฝ่ายเดียว (MOU 2000, Arts. 2–5)

แม้ว่า MOU ดังกล่าวจะไม่จัดเป็น “สนธิสัญญา” ในความหมายโดยเคร่งครัดตามอนุสัญญากรุงเวียนนา ว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. 1969 (Vienna Convention on the Law of Treaties, 1969) แต่เมื่อพิจารณาถึงลักษณะของการลงนามโดยผู้แทนที่มีอำนาจเต็ม การจัดตั้งกลไกถาวรอย่าง JBC และการดำเนินการในระดับทางการอย่างต่อเนื่อง ก็สามารถสรุปได้ว่าเป็นความตกลงที่มีพันธกรณีในทางกฎหมายภายใต้หลัก *pacta sunt servanda* ตามมาตรา 26 ของอนุสัญญาดังกล่าว ซึ่งระบุว่าสนธิสัญญาที่มีผลใช้บังคับแล้วต้องได้รับการปฏิบัติโดยสุจริต (Vienna Convention, 1969, Art. 26)

กลไก JBC ที่จัดตั้งขึ้นไม่ใช่เพียงคณะทำงานเชิงเทคนิค แต่มีสถานะเป็นกลไกถาวรระดับรัฐมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนที่ร่วมสำรวจแนวเขตแดน และเสนอนโยบายเกี่ยวกับเขตแดนให้ทั้งสองประเทศพิจารณา โดยมีการประชุมอย่างเป็นทางการในระดับรัฐมนตรีและเจ้าหน้าที่ระดับสูง มีการจัดตั้งคณะอนุกรรมการ และมีรายงานผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการยอมรับร่วมกันในระดับนิติสัมพันธ์อย่างชัดเจน (JBC Terms of Reference, 2000)

ในปี พ.ศ. 2554 ราชอาณาจักรกัมพูชาได้ยื่นคำร้องต่อ ICJ เพื่อขอตีความคำพิพากษา

ในคดีปราสาทพระวิหาร ค.ศ. 1962 ภายใต้อำนาจมาตรา 60 ของธรรมนูญ ICJ โดยอ้างว่ามีข้อไม่ชัดเจนเกี่ยวกับขอบเขตของพื้นที่ที่ไทยต้องถอนกำลัง (ICJ Statute, Art. 60). แม้การดำเนินการดังกล่าวจะไม่ถือเป็นการเปิดคดีใหม่โดยอัตโนมัติ แต่ในทางหลักการหากมีการขยายขอบเขตข้อพิพาทไปยังประเด็นใหม่โดยมิได้ใช้กลไกเฉพาะที่มีอยู่แล้ว เช่น JBC อาจถือได้ว่าเป็นการละเมิดหลัก *lex specialis derogat legi generali* และขัดต่อหลัก *pacta sunt servanda* ซึ่งเป็นหัวใจของระบบสนธิสัญญาระหว่างประเทศ

นอกจากนี้ MOU ปี 2543 อาจตีความได้ว่าเป็น “ความตกลงพิเศษ” (special agreement) ตามความหมายในกฎหมายระหว่างประเทศ ที่มีผลในการจำกัดเขตอำนาจของ ICJ ในข้อพิพาทที่ได้ตกลงให้กลไกเฉพาะอย่าง JBC ดำเนินการ หากรัฐภาคีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนำประเด็นเดียวกันไปสู่กลไกตุลาการระดับสากลโดยไม่ผ่าน JBC อาจถือได้ว่าเป็นการละเมิดเจตนารมณ์แห่งความร่วมมือ (United Nations Treaty Series, 2000)

การเลือกใช้กลไกเฉพาะเช่นนี้ ยังสะท้อนถึงแนวโน้มของรัฐอธิปไตยในระบบระหว่างประเทศ เช่น อินเดีย-บังกลาเทศ และอินโดนีเซีย-มาเลเซีย ซึ่งใช้กลไกเจรจาพิพาทในการจัดการข้อพิพาทเขตแดน และมีได้นำคดีเข้าสู่ ICJ หากยังไม่มีคามยินยอมร่วมกัน แนวทางดังกล่าวสะท้อนการรักษาเสถียรภาพระหว่างรัฐควบคู่กับการคงความยืดหยุ่นทางการทูต

เขตอำนาจของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ) จึงยังคงถูกจำกัดอย่างมีนัยสำคัญ

ภายใต้กรอบของหลัก “ความยินยอมของรัฐ” ซึ่งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่กำหนดขอบเขตการใช้อำนาจขององค์กรตุลาการระหว่างประเทศ การเคารพในหลักการนี้ไม่เพียงสะท้อนถึงการยึดมั่นในอธิปไตยแห่งรัฐ แต่ยังแสดงถึงความสมดุลระหว่างพันธกรณีทางกฎหมายกับความยืดหยุ่นในเชิงนโยบายระหว่างประเทศ

5. ข้อวินิจฉัยทางกฎหมาย

เขตอำนาจของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice – ICJ) ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลัก “ความยินยอมของรัฐ” (consensual jurisdiction) อันเป็นกลไกสำคัญในการรักษาอำนาจอธิปไตยของรัฐ และเป็นหลักการพื้นฐานของกฎหมายระหว่างประเทศ แม้รัฐสมาชิกขององค์การสหประชาชาติจะถือเป็นภาคีโดยอัตโนมัติของธรรมนูญศาล ICJ ตามมาตรา 93 ของกฎบัตรสหประชาชาติ แต่เขตอำนาจของศาลจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อรัฐคู่กรณีได้แสดงเจตนายินยอมอย่างชัดแจ้ง โดยอาจอยู่ในรูปแบบของข้อตกลงเฉพาะกรณี (compromis), การแถลงยอมรับล่วงหน้า (optional clause declaration) ตามมาตรา 36 วรรคสอง ของธรรมนูญศาล หรือการบัญญัติไว้ในข้อบทของสนธิสัญญา (compromissory clause)

ราชอาณาจักรไทยไม่มีพันธกรณีทั่วไปต่อศาล ICJ นับตั้งแต่การถอนคำแถลงยอมรับเขตอำนาจตามมาตรา 36 วรรคสอง เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2505 ภายหลังกาพิพาทปราสาทพระวิหาร (Preah Vihear Case, ICJ Reports 1962, p. 6) การถอนดังกล่าวมีผล

อย่างชัดเจนในการปฏิเสธเขตอำนาจทั่วไปของศาล และเป็นการตอกย้ำถึงนโยบายของไทยในการรักษาสีทธิในการเลือกกลไกระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศอย่างมีอิสระและควบคุมได้ โดยเฉพาะในกรณีที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงและประวัติศาสตร์ เช่น ข้อพิพาทพรมแดนไทย-กัมพูชา

แม้กรณีปราสาทพระวิหารจะถือเป็นข้อยกเว้นซึ่งประเทศไทยได้แสดงความยินยอมเฉพาะต่อศาล ICJ แต่การยินยอมดังกล่าวมีขอบเขตจำกัด และไม่สามารถขยายผลเป็นความยินยอมทั่วไปได้ โดยอัตโนมัติ ภายหลังในปี พ.ศ. 2554 ราชอาณาจักรกัมพูชาได้ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอตีความคำพิพากษา ปี พ.ศ. 2505 ตามมาตรา 60 ของธรรมนูญ ICJ ซึ่งศาลได้พิจารณาแล้วว่าเป็นกระบวนการตีความคำวินิจฉัยเดิม ไม่ใช่การเปิดคดีใหม่ และยังคงอยู่ภายในกรอบของเขตอำนาจเดิมเท่านั้น (Interpretation of the Judgment of 15 June 1962 in the Case concerning the Temple of Preah Vihear (Cambodia v. Thailand), ICJ Reports 2013, p. 281)

หลักความยินยอมของรัฐในฐานะเงื่อนไขของเขตอำนาจได้รับการยืนยันอย่างต่อเนื่องผ่านแนวคำวินิจฉัยของศาล ICJ เช่น คดี Monetary Gold Removed from Rome in 1943 (Italy v. France, United Kingdom and United States), ICJ Reports 1954, p. 19 ซึ่งศาลปฏิเสธการพิจารณาคดีเนื่องจากประเทศแอลเบเนียซึ่งเป็นภาคีที่เกี่ยวข้องโดยตรงไม่ได้ให้ความยินยอม และคดี East Timor (Portugal v. Australia), ICJ Reports 1995, p. 90 ซึ่งศาลระบุว่า การพิจารณาคดีจะกระทบสิทธิของประเทศ

อินโดนีเซียที่ไม่ได้เข้าร่วมในกระบวนการ จึงไม่มีเขตอำนาจในการดำเนินการต่อ

ในบริบทของประเทศไทย การไม่มีพันธกรณีทั่วไปต่อ ICJ มิใช่การปฏิเสธระบบกฎหมายระหว่างประเทศ แต่เป็นการใช้สิทธิแห่งรัฐอธิปไตยภายใต้หลัก pacta sunt servanda ตามมาตรา 26 ของอนุสัญญากรุงเวียนนา ว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. 1969 ซึ่งระบุว่า “สนธิสัญญาใด ๆ ที่มีผลใช้บังคับแล้ว ต้องได้รับการปฏิบัติโดยสุจริต” ทำให้ของไทยจึงสอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศในแง่ของการเลือกพันธกรณีอย่างมีเจตนาและรอบคอบ

ยิ่งไปกว่านั้น การมีอยู่ของกลไกทางเลือก เช่น คณะกรรมาธิการเขตแดนร่วม (Joint Boundary Commission – JBC) ภายใต้บันทึกความเข้าใจ (MOU) ปี พ.ศ. 2543 ระหว่างราชอาณาจักรไทยและราชอาณาจักรกัมพูชา เป็นการสะท้อนถึงการเลือกใช้กลไก *lex specialis* ที่รัฐทั้งสองฝ่ายตกลงร่วมกันใช้เพื่อจัดการข้อพิพาทอย่างสันติ และควบคุมได้ภายในกรอบที่ทั้งสองรัฐเห็นชอบ กลไกนี้จึงมีผลทางกฎหมายในการจำกัดการใช้กลไกทั่วไปอย่างศาล ICJ โดยฝ่ายเดียว หากปราศจากความยินยอมใหม่ร่วมกัน

ด้วยเหตุนี้ ท่าทีของประเทศไทยจึงเป็นแนวปฏิบัติที่สะท้อนความพยายามในการรักษาดุลยภาพระหว่างการคุ้มครองอธิปไตยของรัฐกับการปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศอย่างระมัดระวัง โดยอยู่บนพื้นฐานของหลักกฎหมายระหว่างประเทศและการใช้กลไกที่ออกแบบมาเฉพาะสำหรับบริบทที่มีความอ่อนไหวเชิงภูมิรัฐศาสตร์

สรุป

การศึกษานี้ได้วิเคราะห์สถานะของประเทศไทยต่อเขตอำนาจของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice – ICJ) โดยเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของหลัก “ความยินยอมของรัฐ” (consensual jurisdiction) ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานในระบบกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไป โดยเฉพาะในแง่ที่ว่าศาลจะมีเขตอำนาจได้ก็ต่อเมื่อรัฐคู่กรณีได้แสดงเจตนายินยอมโดยชัดแจ้ง ทั้งนี้อาจอยู่ในรูปแบบของการยินยอมเฉพาะราย การแถลงยินยอมล่วงหน้า หรือการบัญญัติไว้ในสนธิสัญญา (Statute of the ICJ, Art. 36).

กรณีของราชอาณาจักรไทยสะท้อนถึงการใช้สิทธิแห่งรัฐอธิปไตยอย่างระมัดระวัง โดยภายหลังการถอนคำแถลงยินยอมล่วงหน้าตามมาตรา 36 วรรคสอง เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2505 ภายหลังคำพิพากษาคดีปราสาทพระวิหาร ประเทศไทยได้ดำเนินแนวทางสม่ำเสมอในการไม่อยู่ภายใต้เขตอำนาจทั่วไปของ ICJ รวมถึงการตั้งข้อสงวนในสนธิสัญญาระหว่างประเทศหลายฉบับ เช่น อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติทุกรูปแบบ (ICERD) เพื่อไม่ให้ข้อพิพาทถูกนำเข้าสู่ ICJ โดยอัตโนมัติ (United Nations Treaty Series, Vol. 660).

ในเชิงเปรียบเทียบ แนวทางของไทยไม่ได้แปลกแยกจากแนวปฏิบัติของรัฐอื่น เช่น สหรัฐอเมริกาได้ถอนคำแถลง optional clause ในปี ค.ศ. 1986 หลังไม่ยอมรับคำพิพากษาในคดีนิการากัว (Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua Case) ส่วนอินเดีย

ได้ถอนคำแถลงในปี ค.ศ. 1974 ด้วยเหตุผลด้านความมั่นคง และจีนก็ไม่เคยให้ความยินยอมทั่วไปต่อศาล ICJ เลย (ICJ Reports 1986; United Nations, 1974).

ในขณะเดียวกัน ผู้เขียนเห็นว่า บทบาทของกลไกทางเลือก เช่น คณะกรรมาธิการเขตแดนร่วม (Joint Boundary Commission – JBC) ภายใต้บันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding – MOU) ปี พ.ศ. 2543 ระหว่างไทยกับกัมพูชา อาจสะท้อนถึงการใช้กลไกเฉพาะเป็นทางเลือกแทนกระบวนการตุลาการ ทั้งนี้ อาจตีความได้ว่า MOU ดังกล่าวมีลักษณะเป็น ‘กฎหมายเฉพาะ’ (lex specialis) ซึ่งอาจมีผลเหนือกลไกทั่วไป เช่น ICJ ได้ หากรัฐทั้งสองตกลงกันไว้ ตามหลัก pacta sunt servanda (Vienna Convention on the Law of Treaties, 1969, Art. 26) แม้ยังไม่มีคำวินิจฉัยของ ICJ ที่ยืนยันประเด็นนี้โดยตรง

สถานะของประเทศไทยจึงไม่ใช่การปฏิเสธ ICJ โดยสิ้นเชิง แต่เป็นการเลือกใช้สิทธิอย่างชอบธรรมตามหลักอธิปไตย โดยมุ่งรักษาดุลยภาพระหว่างพันธกรณีระหว่างประเทศกับผลประโยชน์แห่งรัฐ ความยืดหยุ่นทางกฎหมาย และการบริหารความสัมพันธ์ทางการทูต โดยเฉพาะในบริบททางภูมิรัฐศาสตร์ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะเพื่อให้การกำหนดนโยบายด้านกฎหมายระหว่างประเทศของประเทศไทยมีความชัดเจน รอบคอบ และสอดคล้องกับหลักกฎหมายระหว่างประเทศ โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเขตอำนาจของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ดังนี้

1. การทบทวนแนวทางการให้ความยินยอม ต่อ ICJ อย่างเป็นระบบ

ประเทศไทยควรจัดทำการศึกษาสถานะทางกฎหมายของตนต่อเขตอำนาจของ ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice – ICJ) อย่างครอบคลุม โดยควร พิจารณาองค์ประกอบทั้งในด้านผลประโยชน์แห่งรัฐ (national interest) ความเสี่ยงทางยุทธศาสตร์ (strategic risk) และพัฒนาการของกฎหมายจารีต ประเพณีระหว่างประเทศ ตลอดจนแนวคำวินิจฉัย ลำสุดของ ICJ เพื่อจัดทำแนวทางนโยบายที่ชัดเจน และสอดคล้องกัน ทั้งนี้ เพื่อป้องกันความไม่แน่นอน ทางกฎหมายหากเกิดข้อพิพาทขึ้นในอนาคต อันเป็น การเสริมความมั่นคงทางนโยบายต่างประเทศ และลดโอกาสความขัดแย้งเชิงอธิปไตย

2. การสนับสนุนกลไกระงับข้อพิพาท ทางเลือกในระดับทวิภาคี

ประเทศไทยควรส่งเสริมกลไกทางเลือก ที่มีใช้ตุลาการ (non-judicial mechanisms) โดยเฉพาะคณะกรรมการเขตแดนร่วม (Joint Boundary Commission – JBC) ซึ่งจัดตั้งขึ้น ภายใต้บันทึกความเข้าใจระหว่างราชอาณาจักรไทย และราชอาณาจักรกัมพูชา พ.ศ. 2543 โดยควร ได้รับการสนับสนุนด้านโครงสร้าง บุคลากร และบทบาทเชิงนโยบาย เพื่อให้สามารถดำเนินการ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับตาม หลักกฎหมายระหว่างประเทศ ทั้งนี้ เพื่อดึง ความจำเป็นในการเข้าสู่กระบวนการวินิจฉัย โดยศาลฝ่ายเดียว ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับ เจตนารมณ์ของหลัก *pacta sunt servanda*

ตามมาตรา 26 แห่งอนุสัญญากรุงเวียนนา ว่าด้วย กฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. 1969

กรณีศึกษา ประเทศอินเดีย สาธารณรัฐ ประชาชนจีน ประเทศสหรัฐอเมริกา และข้อเสนอ ประเทศไทยในเชิงเปรียบเทียบ

ประเทศอินเดีย (India) อินเดีย ถอนคำแถลงยอมรับเขตอำนาจทั่วไปของ ICJ ในปี 1974 เพื่อป้องกันการแทรกแซงในข้อพิพาท แคชเมียร์กับปากีสถาน และยึดหลักการแก้ไข ข้อพิพาทผ่านกลไกทวิภาคีที่กำหนดไว้ใน Simla Agreement 1972 ซึ่งระบุชัดว่าต้องใช้การเจรจา ระหว่างสองประเทศเท่านั้น แนวทางนี้ทำให้อินเดีย สามารถควบคุมกระบวนการแก้ไขปัญหาได้เอง และงดเว้นการนำคดีเข้าสู่ศาลระหว่างประเทศ

ประเทศจีน (China) จีนไม่เคยยอมรับ เขตอำนาจทั่วไปของ ICJ และปฏิเสธเข้าร่วม ในกระบวนการพิจารณาคดี South China Sea Arbitration โดยยึดแนวทางจัดการข้อพิพาท ผ่านการเจรจาทวิภาคีกับประเทศที่เกี่ยวข้อง และการใช้กรอบพหุภาคี เช่น Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea (DOC) และการเจรจา Code of Conduct (COC) ร่วมกับอาเซียน เพื่อลดความตึงเครียด และควบคุมวาระการเจรจา

ประเทศสหรัฐอเมริกา (United States) สหรัฐอเมริกาถอนคำแถลงยอมรับเขตอำนาจทั่วไป ของ ICJ หลังคำตัดสินในคดี Nicaragua v. USA (1986) และหันมาใช้ข้อตกลงทวิภาคีหรือพหุภาคี ด้านความมั่นคง เช่น NATO หรือสนธิสัญญา ป้องกันร่วมกับพันธมิตร เพื่อจัดการข้อขัดแย้ง

และคงอิทธิพลเชิงยุทธศาสตร์ แนวทางนี้ทำให้
สหรัฐฯ คงความยืดหยุ่นในการดำเนินนโยบาย
ต่างประเทศและงดเว้นจากข้อผูกพันทางกฎหมาย
ในศาลสากล

ประเทศไทยควรรักษาท่าทีที่ไม่ยอมรับ
เขตอำนาจทั่วไปของ ICJ ควบคู่กับการพัฒนา
และสถาปนากลไกทวิภาคีถาวรกับประเทศเพื่อนบ้าน
ที่ครอบคลุมด้านการเมือง การทูต และกฎหมาย
คล้ายกับกรณีอินเดีย-ปากีสถานหรือจีน-อาเซียน
โดยจัดทำ MOU หรือข้อตกลงพิเศษในประเด็น
อ่อนไหว เช่น ทรัพยากรทางทะเล เส้นเขตแดน
หรือการใช้แม่น้ำข้ามพรมแดน พร้อมจัดตั้ง
โครงสร้างสถาบันถาวร เช่น คณะกรรมการร่วม
คณะอนุญาโตตุลาการ หรือศูนย์ประสานงาน เพื่อให้
การแก้ไขข้อพิพาทมีความต่อเนื่องและไม่ขึ้นกับ
สถานการณ์การเมืองเฉพาะช่วง ควรวางไว้ตรงไหน

3. การจัดทำฐานข้อมูลข้อสงวนและ
พันธกรณีระหว่างประเทศของไทย

ภายใต้หลักความโปร่งใสและหลัก
ความมั่นคงทางพันธกรณี ประเทศไทยควรมี
การจัดทำ “ฐานข้อมูลข้อสงวน” ที่ชัดเจน
ครอบคลุม และเป็นระบบ เพื่อรวบรวม วิเคราะห์
และประเมินข้อสงวนที่ได้ให้ไว้ในสนธิสัญญา
ต่างประเทศแต่ละฉบับ โดยเฉพาะข้อบทที่เกี่ยวข้อง
กับการยินยอมต่อเขตอำนาจของ ICJ การมี
ฐานข้อมูลดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมการกำหนด
นโยบายระหว่างประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ
และเป็นการลดความเสี่ยงต่อการแปลความผิดพลาด
ในอนาคต

4. การส่งเสริมองค์ความรู้ด้านกฎหมาย
ระหว่างประเทศแก่ผู้กำหนดนโยบาย

การพิจารณาให้ความยินยอมต่อกลไก
ตุลาการระหว่างประเทศจำเป็นต้องอาศัย
ความเข้าใจเชิงลึกในหลักกฎหมายระหว่างประเทศ
เชิงเนื้อหา (substantive law) และกระบวนการ
(procedural law) รัฐควรสนับสนุนการพัฒนา
องค์ความรู้ด้านกฎหมายระหว่างประเทศแก่เจ้าหน้าที่
ที่เกี่ยวข้อง ผ่านการจัดฝึกอบรม การศึกษาต่อระดับสูง
หรือการแลกเปลี่ยนความรู้กับองค์กรระหว่างประเทศ
เพื่อให้ผู้กำหนดนโยบายมีเครื่องมือที่เพียงพอ
ในการวิเคราะห์และตัดสินใจบนฐานของเหตุผล
ทางกฎหมายและผลประโยชน์แห่งรัฐ

5. การสร้างกลไกติดตามแนวคำพิพากษา
และท่าทีของศาล ICJ

เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับพัฒนาการ
ของกฎหมายระหว่างประเทศ ประเทศไทยควรจัดตั้ง
หรือมอบหมายหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญ
เฉพาะทางในการติดตามแนวคำพิพากษา แนววินิจฉัย
และท่าทีทางตุลาการของ ICJ อย่างต่อเนื่อง
พร้อมวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อพันธกรณี
ของไทยในอนาคต ข้อมูลดังกล่าวจะเป็นฐานสำคัญ
ในการประเมินว่านโยบายของไทยควรคงสถานะ
การไม่ยินยอมทั่วไปไว้เช่นเดิม หรือจะเปิดช่อง
ให้เกิดการมีส่วนร่วมในกลไกศาลมากขึ้นในกรณี
ที่เห็นว่าจำเป็นและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์
ทางการทูตของชาติ

REFERENCES

- International Court of Justice. (1954). **Monetary gold removed from Rome in 1943 (Italy v. France, United Kingdom and United States)**, judgment of 15 June 1954. I.C.J. Reports, 1954, 19.
- International Court of Justice. (1962). **Temple of Preah Vihear (Cambodia v. Thailand)**, judgment of 15 June 1962. I.C.J. Reports, 1962, 6.
- International Court of Justice. (1995). **East Timor (Portugal v. Australia)**, judgment of 30 June 1995. I.C.J. Reports, 1995, 90.
- International Court of Justice. (2013). **Request for interpretation of the judgment of 15 June 1962 in the case concerning the Temple of Preah Vihear (Cambodia v. Thailand)**, judgment of 11 November 2013. I.C.J. Reports, 2013, 281.
- International Court of Justice. (n.d.-a). **Declarations recognizing the jurisdiction of the Court as compulsory**. Retrieved from <https://www.icj-cij.org/en/declarations>
- International Court of Justice. (n.d.-b). **Rules of Court**. Retrieved from <https://www.icj-cij.org/en/rules>
- International Court of Justice. (n.d.-c). **Statute of the International Court of Justice, Articles 36 & 60**. Retrieved from <https://www.icj-cij.org/en/statute>
- International Law Commission. (n.d.). **Draft articles on the law of treaties with commentaries**, 1966. Retrieved from https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/1_1_1966.pdf
- Joint Boundary Commission. (2000). **Terms of Reference**. Phnom Penh–Bangkok. Retrieved from <https://sokheounpang.files.wordpress.com/2010/08/mou-2000-eng.pdf>
- Memorandum of Understanding between the Government of the Kingdom of Thailand and the Government of the Kingdom of Cambodia on the Survey and Demarcation of Land Boundary. (2000, June 14). **Phnom Penh–Bangkok**. Retrieved from <https://sokheounpang.files.wordpress.com/2010/08/mou-2000-eng.pdf>
- United Nations. (1945). **Charter of the United Nations, Article 92**. Retrieved from <https://www.un.org/en/about-us/un-charter>

United Nations. (1965). **International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination**, Article 22. United Nations Treaty Series, 660. Retrieved from <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-convention-elimination-all-forms-racial>

United Nations. (1969). **Vienna Convention on the Law of Treaties**, Article 26. United Nations Treaty Series, 1155. Retrieved from <https://treaties.un.org/doc/publication/unts/volume%201155/volume-1155-i-18232-english.pdf>

.....